

שאלה: לא מובן כיצד יוסף בהיותו רק בן שבע עשרה, ורחוק מבית אביו, ונמצא בביתו של הגוי, כיצד שמר על תמימותו וצדקתו? כיצד לא נכשל בעבירה?

תשובה: שאלה זו הובאה גם במדרש בראשית רבה (פז, ו). אבל הפתרון המוצלח הוא כי בכל מקום שהלך יוסף הרגיש את נוכחותו של הקב"ה. במשנה (אבות ב, א) למדנו:

וְהִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִי אֶתָּה בָּא לִיְדֵי עֲבָרָה, יָדַע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ, עֵין רוּאָה וְאֵזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסִפּוּר נִכְתָּבִין:

המאמין כי יש השגחה תמידית עליו ורושמים בספר של מעלה כל מה שהוא אומר, כל מה שהוא עושה, אפילו כל מה שהוא חושב, וגם האדם יודע כי עתיד הוא ליתן על כך את הדין, וייענש על סטייתו מן הנכון, הוא בודאי יזהר.

בימינו יש כבר מצלמות המסריטים בכל מקום של הליכת הרבים, ויש למשטרה גם האזנת סתר לשיחות טלפון שלנו, ויש גם חברים שלנו המקליטים ע"י מכשירי איי-פון שלהם כל מה שאנו מדברים איתם [ושומרים אותם בזכרון של המכשיר]. לכן למדנו להיות זהירים מאד לא לעשות שום דבר בלתי חוקי, וגם לא לדבר שום דבר שיש בו אפילו חשש רחוק של פלילים. מזה נקיש ונבין באופן חושי שגם להקב"ה יש פיקוח על כל מה שהשתמשנו בפיו, ובעינינו, ובמחשבות לבנו.

יוסף ניחון בכשרון שעוד בטרם בוא שנת רעבון, כבר התכונן לכך ע"י אגירת מזון שבע שנים. "איזה הוא חכם? הרואה את הנולד" (תמיד לב, א). הוא היה גם חכם לדעת שאחרי מותו של האדם יוכרח לתת דין וחשבון על כל מה שעשה והגה במשך ימי חייו עלי אדמות.

איך התנהג יוסף בבית פוטיפר? "וירא אדוניו כי ה' אתו" (בראשית לט, ג). "יוסף מברך להקב"ה על כל דבר ודבר שהיה עושה. והיה אדוניו רואה אותו מלחש בפיו והוא אומר לו 'מה אתה אומר?'. והוא משיבו ואומר 'אני מברך להקב"ה'. אמר לו אדוניו 'מבקש אני לראותו'. אמר לו יוסף 'הרי חמה [היא] אחד מכמה שמשין שלו, ואין אתה יכול להסתכל בו. והיאך תוכל להסתכל בכבודו?' (מדרש במדבר רבה פרשה יד פסקה ג).

עוד לפני שידע על פסוק זה, קיים יוסף את הנאמר בו "שויתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז, ח). הוא חיזק את ההכרה והמוֹדְעוֹת שהוא איננו לבד, אלא אופפת עליו הנוכחות העליונה, יתברך שמו. וכך כתב רמ"א (שו"ע או"ח סי'א) שזו חובה של כל יהודי ויהודי.

זו היא ההצלה. וכך ינהג כל אדם. בתודעה של: "מסריטים את פעולותיך".
"מקליטים את דיבוריך". משגיחים עליך תמיד.

סגולה שמעתי שהודיע המקובל הגדול רבי משה קורדוברו (בן דורו של האריז"ל) והדברים הובאו בספר של"ה. לומר (או לכל הפחות לחשוב) את המקרא "אֵשׁ תְּמִיד תִּוָּקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵה" (ויקרא ו, ו). "אש" הוא כינוי להקב"ה, כמו שכתוב (דברים ד, כד). והוא שוכן תמיד בלבך, שהלב דומה למזבח. תשמור בכל כוחותיך שאש-קודש הזה לא תכבה.